

Saksbehandler: Siri Merete Alfheim

Kommunedirektør/rådmann: Øystein Hagerup

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
005/23	Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	24.01.2023
002/23	Karmøy ungdomsråd	25.01.2023
002/23	Hovedutvalg helse og omsorg	25.01.2023
006/23	Hovedutvalg oppvekst og kultur	25.01.2023
003/23	Formannskapet	30.01.2023
005/23	Kommunestyret	13.02.2023

Forslag til alternativ anvendelse av midlene benyttet til Sommergøy

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Karmøy kommunestyre tar saken om alternativ anvendelse av midlene til Sommergøy til orientering.
2. Karmøy kommunestyre vedtar at 1.000.000 av midlene bevilget til Sommergøy går til å styrke trygt og godt skolemiljø på mellomtrinnet ved at det opprettes sosiallærerstilling i 8 % stilling ved alle barneskolene.
3. Karmøy kommunestyre vedtar at 500.000 av midlene bevilget til Sommergøy går til tilskuddsordning for aktiviteter i ferier.

Vedtak som innstilling fra Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne - 24.01.2023 - 005/23

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Karmøy kommunestyre tar saken om alternativ anvendelse av midlene til Sommergøy til orientering.
2. Karmøy kommunestyre vedtar at 1.000.000 av midlene bevilget til Sommergøy går til å styrke trygt og godt skolemiljø på mellomtrinnet ved at det opprettes sosiallærerstilling i 8 % stilling ved alle barneskolene.
3. Karmøy kommunestyre vedtar at 500.000 av midlene bevilget til Sommergøy går til

tilskuddsordning for aktiviteter i ferier.

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne 24.01.2023:

Behandling:

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne støtter enstemmig innstillingen.

RFM- 005/23 Vedtak:

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Karmøy kommunestyre tar saken om alternativ anvendelse av midlene til Sommergøy til orientering.
2. Karmøy kommunestyre vedtar at 1.000.000 av midlene bevilget til Sommergøy går til å styrke trygt og godt skolemiljø på mellomtrinnet ved at det opprettes sosiallærerstilling i 8 % stilling ved alle barneskolene.
3. Karmøy kommunestyre vedtar at 500.000 av midlene bevilget til Sommergøy går til tilskuddsordning for aktiviteter i ferier.

Karmøy ungdomsråd 25.01.2023:

Behandling:

Innstilling enstemmig vedtatt.

KUR- 002/23 Vedtak:

1. Karmøy kommunestyre tar saken om alternativ anvendelse av midlene til Sommergøy til orientering.
2. Karmøy kommunestyre vedtar at 1.000.000 av midlene bevilget til Sommergøy går til å styrke trygt og godt skolemiljø på mellomtrinnet ved at det opprettes sosiallærerstilling i 8 % stilling ved alle barneskolene.
3. Karmøy kommunestyre vedtar at 500.000 av midlene bevilget til Sommergøy går til tilskuddsordning for aktiviteter i ferier.

Hovedutvalg helse og omsorg 25.01.2023:

Behandling:

Eriksen (KrF) viste til at det i saksfremlegget refereres til at "frivillige lag og forendringer, men gså

private og andre aktører" kan søke om tilskuddsordningen. Eriksen ønsker å vite hvem "og andre er" før behandlingen av saken i kommunestyret.

Innstilling enstemmig vedtatt.

HHO- 002/23 Vedtak:

1. Karmøy kommunestyre tar saken om alternativ anvendelse av midlene til Sommergøy til orientering.
2. Karmøy kommunestyre vedtar at 1.000.000 av midlene bevilget til Sommergøy går til å styrke trygt og godt skolemiljø på mellomtrinnet ved at det opprettes sosiallærerstilling i 8 % stilling ved alle barneskolene.
3. Karmøy kommunestyre vedtar at 500.000 av midlene bevilget til Sommergøy går til tilskuddsordning for aktiviteter i ferier.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Sommergøy er et ferietilbud for alle barn og unge i Karmøy kommune, gjeldende fra 1. klasse til 18 år. Her samarbeider kommunen med frivillige lag og foreninger, private aktører og andre om gratis aktiviteter i sommerferien. Sommergøy ble for første gang gjennomført i Karmøy kommune sommeren 2021, og da med statlig tilskudd.

Kommunestyret i Karmøy vedtok i Handlingsprogram 2022-2025 (sak KST 136/21) å bevilge inntil 1,5 millioner kroner til å videreføre konseptet med sommerskole. Sommerskole fikk senere navnet Sommergøy for å gjøre det litt mindre «skolsk». I vedtaket ble organiseringen lagt til frivillighets-, SLT- og folkehelsekoordinator (avdeling for folkehelse). Kommunedirektøren orienterte i sak FSK 2/22 «Budsjett for Kommunedirektør/stab» at planlegging av Sommergøy er igangsatt.

For å lage en mest mulig bærekraftig modell for gjennomføringen av Sommergøy i 2022 ble det innhentet erfaringer fra året før. Hensikten var å få innspill på hva som fungerte og hva som kunne forbedres under gjennomføringen. Deretter ble det skrevet en sak som fastla rammene for tiltenkt organisering av Sommergøy i 2022 (sak FSK 16/22).

Etter gjennomføring av Sommergøy ble det foretatt en evaluering, og denne ble en del av sak (KST 126/22). Evalueringen påpekte at tiltaket var vellykket og at det innehar positive forebyggende effekter for barn og unge. Særlig ble mestringsopplevelsene, mulighet for sommerjobb for ungdom og inkludering av sårbare barn og unge trukket frem som positive effekter. Betraktelig merarbeid for avdeling for folkehelse, og at det for endel barn og unge kun ble en enkeltstående positiv hendelse, var mer negative elementer.

For å lykkes med det forebyggende arbeidet rettet mot barn og unge med mer komplekse

utfordringer, påpeker forskning viktigheten av at tilbudet er a) tilgjengelig, b) nært til der barn og unge oppholder seg og c) langsiktig og kontinuerlig. For å kunne bygge relasjon til barn og unge med utfordrende problemer peker forskning på viktighet av disse tre elementene. Den relasjonelle kompetansen er essensiell før et endringsrettet arbeid kan starte, slik at de unges helsetilstand gradvis kan påvirkes og bedres.

For å sikre best mulig bruk av knappe økonomiske ressurser ble det vedtatt å skrive en ny politisk sak hvor en ser på alternativ anvendelse av midlene til langsiktig og mer systematisk forebyggende arbeid for barn og unge. Vurderingene og forslagene i denne saken er gjort i samarbeid med kommunepsykolog, kommuneoverlege, kommunelege med forskerkompetanse, avdeling for folkehelse, skolesjefen og rådgivere i skoleavdelingen som jobber med trygt og godt skolemiljø.

Saks- og faktaopplysninger

Kommuneplanens samfunnsdel har ulike prioriteringsområder og den gir retning for det forebyggende arbeidet rettet mot barn og unge. Sommergøy ble særlig vurdert i forhold til delmålene "god helse" og "samarbeid for å nå målene". I denne saken vil også delmålet "god utdanning" belyses.

God helse

En av de viktigste samfunnsressursene er en befolkning som trives og har god helse. Karmøy kommune skal utvikle et inkluderende helsefremmende samfunn som fremmer livskvalitet, utjevner sosiale forskjeller, skaper gode oppvekst- og levekår, og gjør det lett å ta sunne valg.

Innsiktsrapporten "Psykisk helsearbeid for barn og unge" påpeker at det helsefremmende arbeidet må skje der barn og unge oppholder seg. Det betyr at de viktigste arenaene for å fremme psykisk helse og forebygge psykiske lidelser finner vi utenfor helsetjenesten. For barn og unge er det lokalsamfunnet, familie, fritidsarenaer, skole og barnehage. Skolen er en arena der alle barn når og er derfor blant de viktigste arenaene for å forebygge psykisk uhelse blant barn og unge.

Samarbeid for å nå målene

Ulikhet innen sosiale, kulturelle og økonomiske forhold påvirker samfunnsdeltakelsen. Karmøy kommune har et gjennomgående prinsipp om at «ingen skal etterlates», og derfor har kommunen et særskilt ansvar for å legge til rette for samfunnsdeltakelse i utsatte grupper. Skolen er den arenaen som møter barn og unge daglig og har størst mulighet til å følge med på hvordan barn og unge opplever livet sitt. Skolen kan raskt sette inn gode tiltak basert på faglig vurdering og gjennom samarbeid med hjemmet skape en tryggere hverdag. Skolen er også den arenaen som kan sørge for at barn og familier kommer i kontakt med andre faggrupper når det er behov for det.

God utdanning

God utdanning bærer både den enkelte og samfunnet videre. Utdanning motvirker sosial ulikhet og er en forutsetning for inkludering, livsmestring, kunnskap og dannelse av viktige verdier som likestilling og verdsetting av kulturelt mangfold.

Karmøy kommune ønsker å løfte fram viktigheten av tidlig innsats for et godt utdanningsløp. Utdanningsløpet starter i barnehagene og videre inn i grunnskolen. Målsettingen er at alle fullfører den videregående opplæringen, som er en av de aller viktigste faktorene for å hindre utenforskap og sosial ulikhet.

Det er kvaliteten og innholdet gjennom hele utdanningsløpet som er det aller viktigste for å nå

hovedmålet. For å levere kvalitet, som ivaretar det enkelte barn sitt behov, trenger vi kompetente ansatte og god ledelse.

I saken vurderes først utfordringsbildet blant barn og unge, før en kommer med forslag til alternativ anvendelse av midlene. Forslaget vil særlig bygge på at tilbudet er a) tilgjengelig, b) nært til der barn og ungdom oppholder seg og c) langsiktig og kontinuerlig.

1. Utfordringsbildet

Psykisk uhelse blant barn og unge er ifølge flere undersøkelser som eksempelvis Ungdata, den største folkehelseutfordringen blant barn og unge. Forskning viser også at unge har tålt pandemien bra, men at noen sliter mer enn før pandemien. Dette er i tråd med innspill fra tjenesteapparatet i Karmøy kommune. Tjenesteapparatet påpeker at det ikke nødvendigvis er en økning i andel ungdommer som sliter med psykisk uhelse, men at utfordringene er mer komplekse og sammensatte.

Andelen elever som får spesialundervisning i Karmøy kommune øker på mellomtrinnet, noe som samsvarer med landet forøvrig. Siste tilgjengelige elevundersøkelse fra høsten 2021, viser også at andel elever som opplever mobbing er høyere på mellomtrinnet enn på ungdomstrinnet. Krav og forventninger til elevene øker både faglig og sosialt, som igjen øker sårbarheten i denne aldersgruppa. Her kan en tettere oppfølging av trygge og kompetente voksne utgjøre en forskjell. På nasjonalt nivå er det krav om sosiallærer på ungdomstrinnet, men det samme er ikke gjeldende for små- og mellomtrinnet.

I Karmøy kommune er det undergrupper av ungdommer som sliter psykisk, med mer komplekse og utfordrende problemer. Disse ungdommene trenger trygg og tilgjengelig støtte over tid i hverdagen.

Folkehelseinstituttet har skrevet rapporten "Bedre føre var..." (2016) som omhandler hvordan blant annet kommuner kan jobbe helsefremmende for å bedre den psykiske helsetilstanden i befolkningen. Rapporten fremmer en rekke forslag til hvordan den psykiske helsen kan forbedres. Helsefremmende skoler er et av tiltakene med sterkest evidens, og tiltaket kommer på andreplass på en liste over tiltak som styrker psykisk helse blant barn og unge. En av grunnene til at skolen som arena trekkes frem, er at en når alle barn og unge i kommunen.

En helsefremmende skole kjennetegnes ved et miljø hvor elevene ikke blir mobbet, hvor de er del av et fellesskap med jevnaldrende og hvor de opplever mestring av skolearbeidet. Mobbing er en sterk risikofaktor knyttet til psykiske problemer hos barn og unge.

Skolen er barn og unges arbeidssted. Skolemiljøet har derfor konsekvenser for barn og ungdoms helse og livskvalitet. Det avspeiles i Opplæringslova § 9 A-2, der det heter at "Alle elever har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring".

I tillegg til faktorer som har med familie og oppvekstmiljø å gjøre, er mobbing og manglende mestring i skolen blant de mest alvorlige risikofaktorene for barn og unges psykiske helse. Flere undersøkelser viser at det å oppleve skolemiljøet som belastende eller stressende har sammenheng med tegn på psykiske helseproblemer og selvopplevde helseplager. På den andre siden er opplevelse av støtte fra foreldre, lærere og medelever forbundet med høyere grad av tilfredshet med livet.

Forskningen gir et visst grunnlag for å beskrive hva som er et positivt skolemiljø for elevene. Et miljø som fremmer en god psykisk helse blant elevene er sannsynligvis et miljø der elevene ikke blir mobbet, der de opplever å være del av et godt fellesskap med sine jevnaldrende, uten fokus på et urealistisk kroppsideal. Det er et miljø der de opplever å mestre skolearbeidet og opplever at lærere, ansatte på skolene og foreldre hjelper dem når det er behov for det. For å lykkes med arbeidet kreves det ressurser og systematisk arbeid. Særlig er det behov for en styrking av det psykososiale arbeidet på mellomtrinnet i Karmøyskolen. Skolene har etablert innsatsteam som kan ivareta elevenes skolemiljø. Utfordringen de siste årene har vært å opprettholde praksis med innsatsteam på barnetrinnet på bakgrunn av en krevende ressursituasjon.

2. Forslag til alternativ anvendelse av midlene

Basert på forskning, utfordringsbildet og hva som gir høyest økonomisk forebyggende effekt foreslås følgende endringer:

- 1 million kroner flyttes fra Sommergøy og går til styrking av arbeidet i innsatsteam på barneskolene ved at alle barneskolene får 8 % stillingsressurs til sosiallærere.
- Sommergøy videreføres som en tilskuddspott på kroner 500.000. Her kan hovedsakelig frivillige lag og foreninger, men også andre aktører søke om tilskudd til aktiviteter i feriene.

Hva oppnås ved å styrke det helsefremmende arbeidet på skolene?

1 million kroner vil muliggjøre at hver barneskole vil få sosiallærer i 8 % som kan jobbe spesifikt med eksempelvis mobbesaker. 8 % stilling utgjør 3 timer per uke gjennom skoleåret. En slik prioritering vil komme alle barn og unge til gode og særlig de mest sårbare elevene. Styrking av sosiallærerfunksjonen og innsatsteam på mellomtrinnet vil bidra til at de tre komponentene a) tilgjengelighet, b) nærhet til der barn og unge oppholder seg, og c) langsiktighet og kontinuitet i tilbudet ivaretas. Det er også i tråd med målene i kommuneplanens samfunnsdel.

Sosiallærerfunksjonen i innsatsteamet vil knyttes til det allerede pågående systematiske arbeidet for trygt og godt skolemiljø. Ved å styrke det psykososiale arbeidet på mellomtrinnet kan en gripe tidligere inn i utfordringene, samt forbygge eskalering og utenforskap. En styrking av ressursene vil også muliggjøre tid til å bedre tverretattlig arbeid med andre kommunale aktører, som eksempelvis psykisk helseteam og helsesykepleiertjenesten. En styrking av ressursene kan også bidra til at skolene kan øke samarbeidet med frivillige lag og foreninger for å arbeide helhetlig rundt sårbare barn og unge.

Innsatsteamene på barne- og ungdomsskolene møtes jevnlig og jobber særlig med kravene til et trygt og godt skolemiljø, som er hjemlet i Opplæringslova § 9A. Innsatsteamene består av skolens lærere med særlig kompetanse, skolens rektor og ledelse på ungdomstrinnet. I barneskolen er det vanlig at rektor og inspektør utgjør skolens innsatsteam. For at innsatsteamet skal fungere optimalt er skolene avhengig av ressurser slik at arbeidet kan gjennomføres. På ungdomsskolene er det krav om sosiallærer og rådgiver som er hjemlet i sentrale avtaler. Det er derfor lettere å få til godt fungerende innsatsteam på ungdomsskolene i kommunen. På barneskolene er det som tidligere nevnt, ikke krav om sosiallærer, slik at lærerne må ta dette i tillegg til alt det andre som gjøres av arbeid. Lærerne på barneskolene melder at dette arbeidet er krevende.

Hva oppnås ved å opprette en søknadsordning for aktivitet i ferier?

Sommergøy blir for enkelte barn og unge en engangshendelse. Tiltaket når heller ikke alle barn og unge i like stor grad som helsefremmende arbeid på skoler gjør. Sommergøy skårer også svakere på å skape relasjon til de sårbare barna fordi tilbudet blant annet ikke har mulighet for daglig

kontakt og langsiktighet. Sommergøy treffer heller ikke alle de som trenger det mest som for eksempel de barna og ungdommene som er mest ensomme. For å tilrettelegge for at flere sårbare barn og unge får delta på aktiviteter vil det samarbeides med tjenesteapparatet. Likevel vil en ikke nå alle de sårbare barna. For mange barn og unge krever det ressurssterke voksne rundt seg for å bli påmeldt aktuelle aktiviteter. Det kan man ikke anta at alle har. Med bakgrunn i utfordringsbildet som foreligger, samt forskning som viser til hvordan man kan styrke den psykiske helsen for barn og unge, foreslås det at tilskuddet til Sommergøy reduseres.

Det anbefales at Sommergøy omgjøres til en tilskuddsordning hvor hovedsakelig frivillige lag og foreninger, men også private og andre aktører, kan søke om tilskudd til aktiviteter for barn og unge i skoleferier. Hovedvekten av aktiviteter bør finne sted i sommerferien, men det bør også åpnes opp for at en kan benytte midler i andre ferier. Bakgrunnen er at en del barn og unge har behov for aktiviteter i andre ferier også.

Aktiviteten kan skje i regi av frivillige lag og foreninger, på skolefritidsordning (SFO) eller i et samarbeid mellom SFO og frivillige lag og foreninger. Et tettere samarbeid mellom SFO og frivillige lag og foreninger kan føre til både morsomme og meningsfulle aktiviteter for barn og unge. Videre gir det mulighet for et bedre samarbeid mellom skole og frivillige. På sikt kan et slikt samarbeid føre til at enkelte barn velger å prøve ut andre aktiviteter.

Dersom midlene reduseres, vil færre aktiviteter for barn og unge finne sted i feriene. Samtidig har frivillige lag og foreninger mulighet for å søke tilskudd til aktiviteter. Begrunnet i at midlene foreslås redusert, bør de hovedsakelig gå til aktiviteter for barn og unge. Med bakgrunn i økte kostnader i samfunnet er det også viktig å kunne tilrettelegge for aktiviteter, mestring og opplevelser i feriene som koster minst mulig. En tilskuddsordning vil kunne bidra til at kostnadene for deltakelse kan holdes lavest mulig.

Det bør vektlegges at sårbare barn og unge får delta på aktivitetene. Sosiallærerfunksjonen på mellomtrinnet vil her være en viktig samarbeidspartner i tillegg til barnevernstjenesten og flyktingeteamet ved NAV. Det bør også legges opp til at deler av tilskuddene kan benyttes til Sommerjobb for ungdom, men i mindre skala enn tidligere.

Kommunedirektørens konklusjon

Forskning påpeker at barn og unges psykiske helse synes å være den største folkehelseutfordringen og at helsefremmende skoler er et av de viktigste bidragene for å møte utfordringen. I Karmøy kommune er det for mange psykososiale utfordringer blant elever på mellomtrinnet, og det foreslås derfor å flytte 1 million kroner for å styrke det psykososiale arbeidet. 1 million kroner vil styrke sosiallærerfunksjonen på mellomtrinnet med 8 % ved alle skolene. Kommunedirektøren mener at dette vil gi økt forebyggende gevinst, og bidra til å kunne hjelpe flere sårbare barn og unge. Kommunedirektøren foreslår også å omgjøre Sommergøy til en tilskuddsordning på kroner 500.000 for aktiviteter i ferier.